AṀRÁN AN ĊAORA

1.

Ċruinniġ na fearaiḋ go fonnṁar
Is tiúrfaiḋ mé an cuntas cén fáṫ,
Ḃí an Nollaig ṁór caite go súgaċ
Is an sneaċta ina ṁútaí ins gaċ gleann.

2.

Cé raċas ag imirt cúig cúig liom,
Is a leagfas go stuama an ṁáṁ,
Tá mart ar an gclár seo le ngóṫaċtáil
Uaiḋ an gCoisdealḃaċ Rua as an bPáirc.

3.

Sé an áit ar suiġ muid an oíċe sin
Tí Ṗádraic Ṁac an Rí ag an Droiċead
Is cuireaḋ roṁainn fáilte agus míle ann
Is ceapaḋ gaċ ní roiṁe réir.

4.

Ba gearr go raiḃ an ceiliúr ṫart timpeall
Is fiafruiġeaḋ ar caora í nó éan
Aċ is cuma cé gcónaíonn an biṫreaḃaċ
Is gearr go mbeiḋ gríscín ḋá ṫéaṁ.

5.

D'ḟreagair an stáih-ḟear go múinte
Is laḃair sé go ciúin is go réiḋ
Séard adúirt sé gur caora a ġnoṫaiġ buais í
Lé meaċan, le tiuḃas is le méid.

6.

Gur ċaiṫ sí seal fada ina cúram
Ar ṫalaṁ a ḃí pluċta ag an ḃfear
Is go raiḃ buaċaillí ceapaiṫe i gcaiṫeaṁ an ḟóṁair
Ḋá cuṁdaċ i nġleantáin mám éan.

7.

Is leagaḋ na boird lena céile
Is cuireaḋ gaċ aon ḟear ina suí
Is roinneaḋ na cartaí deas éasca
Is ceapaḋ an game ar cúig fiċead

8.

Is ansin ṫosaiġ an lascaḋ is an réabaḋ
Nó nár hairíoḋ é ag éalú an ṁeán oíċe
Aċ ó ruaigeaḋ Rí Séamas as Éirinn
Níor facṫas aon ṗléatáil mar í.

9.

Leanaḋ den ċaṫ sin go maidin
Ag liúraḋ, ag lascaḋ is ag gleo
Is ċloisfí gaċ uaill is gaċ eagal
Taoḃ ṫiar de Ċeann Caillí gan stróḃ.

10

Sa deire ḃí cosc leis an aċrann
Is fógraíoḋ trí ainm sa roċ
Ḃí gruaite ag an bḟilí is Cóil Saile
Is an Breaṫnaċ as Scailp an Ċait Ṁóir.

11.

Is ċuaṫas ar a tóir lá arna ṁáraċ
Is níor fágaḋ ag Máirt í ná ag luan
Nó gur dúisíoḋ cois clabaiġ sa ngleann í
Is déanaḋ í a ṡáinniú le cuan.

12

Ċruinniġ na sluaite as gaċ ceard ann
Nó gur daoraḋ ċun báis í go luaṫ
Ansin ṫáinig an Breaṫnaċ is Cóil Ṡeáinín
Is ḃuail siad sa gceann í le tlú.

13

Fuadíoḋ ċun bealaiġ den trá í
Gur croċaḋ go hárd í le téad
Is gur deanaḋ í a ṗeannaḋ is a láimseáil
Imeasc fianaise láidir gan ḃréag.

14

Aċ nuair a ḃí sí glanta agus meáite
Ċloisfeása an gáire ó gaċ meiṫeal
Mar ní raiḃ ḟios ag an dream a ḃí láiṫreaċ
A mba pocaide bán í nó reiṫe

15

Is casaḋ an filí an bealaċ
Nó go bḟuiġeaḋ sé a ċuid ċneasta den ġreim
Séard adúirt sé, "tá an créatúr an-tanaí"
Níl spreáille i bḟad ar a droim.

16

Is a dtugann siḋ aon ní faoi deara
Tá a cuid aḋarca imiṫe casta ag an aois
Insíonn a súile is a haṁarc
Gur ċaiṫ sí seal fada faoi ḋraíoċt.

17

Is leagaḋ go héasca ar an mbloc í
Nó gur gearaíoḋ na sceanna le file
Gur roinneaḋ a ċuid ḟéin ar gaċ fear ḋe
Idir ċraiceann is easna agus aḋairc.

18

Aċ níl rud ar biṫ a rinne mé a ḃascaḋ
Ná cuir mise treasna ar an gclaí
Aċ nuair a ceapaḋ £5 in aġaiḋ an ċréaċta
A d'iṫ sí ar Ṁaiḋc Pádraic Ṫaiḋg.

19

Anois tá sí roinnte ina spóla
Is í imiṫe ina bpóca ag an triúr

Cuirimse an [illegible]
Cá ndeaċa an mac mór a ġnóṫaiġ an duais.

20

Tá sé ina ċeiliúr is ina ċomrá
Ina ṡeanċas mór i ngaċ clúid
Go mbeiḋ sé ina ṡíor-ċaṫ na bóinne
Mara socraí fear foġlanta an ċúis.

21

Anois ólfaiḋ muid sláinte ar an gcaora
Is déanfaiḋ muid siamsa agus greann
Go ḃfága Dia a sláinte is a saol
Ag ċuile líon tí dá raiḃ ann.

22

Is arís nuair a ṫiocfas an geiṁriḋ
Le cúnamh Mac Naofa is a Ṁáṫair
Beiḋ muid ag imirt na gcaoire
Is ólfaiḋ muid fíon agus leann.

Joe Ṡeamuis Ṡeáin.

++++++++++++++++++++++++++++++++++

An tAṫ. Seán Ó Gráda S.P.

Is breá an caoi atá ar Ṡéipéal an Ċnoic. Tá molaḋ mór tuillte ag muintir an ṗaráiste agus ag an Aṫair Seán de Bláca a stiúraiġ an obair agus a rinne díol beirte é féin. Aċ nuair a ṫéann muid ar ár nglúine le paidir a rá ar ċeann de na suíoċáin ġreanta nua atá sa séipéal níor ṁiste paidir ḃeag a rá ar son an té a ṫóig an séipéal ar dtús - Aṫair Seán eile sa gcás seo - an tAṫair Seán Ó Gráda a ḃí ina ṡagart paráiste san am. Deir Pat Coilm liom gur sa bliain 1810 a ṫáinig an tAṫ. Ó Gráda anseo, go raiḃ cónaí air i gCoill Rua (Gailearna Beag a tugtaí ar an mbaile seo tráṫ). Deir sé ċom maiṫ gurḃ é an duine deireanaċ de na sagairt a raiḃ cónaí air i gCoill Rua é. Ní mórán séipéil a ḃí i gCois Ḟarraige an t-am úd. Ḃí 'Mass- house' i mBearna, ceann sa Spidéal agus ceann ṫiar sna Cartúir. Ċuir an tAṫ Ó Gráda ċun oibre. Deir seanċas na háite go raiḃ an t-adhmad ar an séipéal oíċe na Gaoiṫe Móire. I dtús ṁí Eanáir na bliana 1839 a séid an gála úd. Is cosúil gur déanaḋ roinnt milleanais aċ níor stop sin an sagart cóir agus críoċnaíoḋ an séipéal. Scéal casta é scéal na bparáistí i gCois Ḟarraige. Tá 's againn gur 'Paráiste an Spidéil' an t-ainm oifigiúil atá ar an bparáiste seo. Ar ndóiġ tá Paráiste an Spidéil eile ann agus é i ndeoise na Gaillimhe. Cé gur "Spidéal" an seolaḋ a ṫugann an tAṫair Ó Gráda ina ċuid litreaċaí d'ḟéadfaḋ sé gurḃ é Spidéal Tuama atá i gceist.

Cén cineál sagart a ḃí san Aṫair Ó Gráda? Cun an ċeist sin a réiteaċ ní mór a ċuiṁniú gurḃ iad na sagairt treoraiṫe agus taoisiġ an ṗobail an t-am úd - d'ḟág na Péin-Dliṫe gan aon treoraí eile iad. Táinig mé ar roinnt litreaċa a scríoḃ an tAṫair Ó Gráda i bpáipéar a ḃíoḋ á ċur amaċ san am - <u>An Galway Vindicator</u>. I léiríonn siad cén ċaoi ar ṡeas an sagart an fód ar son a ṗobail in aimsir an droċ-ṡaoil. Ċáin sé an rud a ḃí le cáineaḋ agus ṁol sé an rud a ḃí le molaḋ. Níor spáráil sé na tiarnaí talún ná an